

Зміст	
Вступ.....	3
Розділ I. Теоретичні основи спільної роботи школи і сім'ї в розвитку обдарованих молодших школярів	Ошибка! Закладка не определена.
1.1 Історико-педагогічний аналіз проблеми взаємодії школи та сім'ї	Ошибка! Закладка не определена.
1.2 Взаємодія школи та сім'ї – запорука ефективності розвитку обдарованих учнів початкової школи	Ошибка! Закладка не определена.
1.3 Психолого-педагогічні особливості обдарованих учнів	Ошибка! Закладка не определена.
Висновок до I розділу.....	Ошибка! Закладка не определена.
Розділ II. Основні напрями спільної діяльності школи та сім'ї у розвитку обдарованих учнів молодшого шкільного віку	Ошибка! Закладка не определена.
2.1 Виховний потенціал сім'ї у розвитку обдарованості молодших школярів	Ошибка! Закладка не определена.
2.2 Організація педагогічної просвіти батьків з розвитку обдарованих дітей	Ошибка! Закладка не определена.
2.3 Шляхи попередження та подолання деформацій у сім'ях обдарованих дітей.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.4 Експериментальна перевірка запропонованої програми.....	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки до II розділу	Ошибка! Закладка не определена.
Висновки.....	7
Список використаних джерел.....	10
Додатки	Ошибка! Закладка не определена.

Вступ

На сучасному етапі розвитку педагогічної теорії і практики однією із актуальних проблем діяльності початкової школи є робота з обдарованими учнями. Особливий інтерес до цієї проблеми пояснюється суспільними потребами в розвитку неординарної та творчої особистості, здатної нестандартно мислити та самостійно і активно приймати адекватні рішення. Саме високо обдаровані люди здатні зробити свій найбільший внесок у розвиток суспільства, його соціальний, науковий та технічний прогрес. Про це йдеться у низі державних документів, серед яких: Національна доктрина розвитку освіти у ХХІ столітті, Концепція національного виховання, Закон України «Про освіту» [23; 30; 42].

Раннє виявлення обдарованих і талановитих дітей, їх навчання і виховання складає одну з головних проблем вдосконалення системи освіти. У наукових джерелах простежується думка, що обдаровані діти не потребують допомоги дорослих, особливої уваги та керівництва їх діяльністю. Проте не слід забувати, що такі діти найбільш чутливі до оцінки їх діяльності, поведінки і мислення, вони сприйнятливіші до сенсорних стимулів і краще розуміють відносини і зв'язки.

Важливою умовою ефективної навчально-виховної роботи з обдарованими дітьми є співробітництво школи і сім'ї, спрямоване на формування високого рівня педагогічної культури батьків. Особливості взаємин школи із сім'ями учнів регламентуються державними документами. Так, в Законі України «Про освіту» визначені основні права і обов'язки батьків щодо виховання дітей, зокрема, відзначено, що на батьків покладено однакову відповідальність за виховання і розвиток дитини. А стаття 50 цього документу називає батьків у числі рівноправних учасників цього процесу [30, 14], оскільки без допомоги батьків педагогічному колективу важко домогтися значних успіхів у навчанні та вихованні обдарованих дітей. Проте, іноді в шкільному та сімейному вихованні немає узгодженості. Це ускладнює процес формування свідомості та поведінки дітей. Тісна співдружність школи та

сім'ї допомагає забезпечити єдність вимог і виховних впливів.

Як свідчить досвід, тісний взаємозв'язок школи та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до виховної роботи. Школа і сім'я покликані спільними зусиллями сприяти всебічному розвитку підростаючих поколінь.

Практика переконує, що сьогодні багато батьків у вихованні обдарованих дітей допускаються суттєвих недоліків. Так, окремі батьки намагаються задовольнити всі дитячі примхи, усувають їх від праці. У таких сім'ях діти не беруть участі навіть в нескладній домашній роботі. Це негативно позначається на їхньому навчанні, ставленні до своїх однокласників, на власній самооцінці. Нерідко в сімейному вихованні обдарованих дітей трапляються й інші крайнощі – надмірна суворість та опіка, придушення самостійності дітей, що є недопустимим у роботі з такою категорією дітей.

Зазначені недоліки сімейного виховання обдарованих дітей пояснюються недостатньою освіченістю батьків та браком у них необхідного досвіду виховання. Допомогти батькам відшукати правильні підходи у вихованні – одне із провідних завдань сучасної початкової школи.

Окремі аспекти роботи з обдарованими учнями початкових класів досліджуються уже протягом тривалого часу.

Так, теоретичні питання обдарованості досліджували В.Ананьєв, А.Брушлинський, П.Гальперін, О.Ковальов, Г.Костюк, Н.Лейтес, А.Леонт'єв, В.Мясіщев, С. Рубінштейн, Б.Теплов та ін.

Проте, практично відсутні наукові доробки присвячені дослідженню специфіки співпраці початкової школи та сім'ї у роботі з обдарованими дітьми.

Таким чином, актуальність проблеми, недостатня її теоретична і методична розробка зумовили вибір теми дипломної роботи **«Взаємодія школи і сім'ї в розвитку обдарованих дітей молодшого шкільного віку»**.

Об'єкт дослідження – процес спільної роботи школи та сім'ї .

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови спільної роботи школи та сім'ї у розвитку обдарованих учнів початкової школи.

Мета дослідження – визначити і теоретично та практично обґрунтувати напрями співпраці школи та сім'ї у розвитку обдарованих учнів початкових класів.

Гіпотеза дослідження – успішний розвиток обдарованих дітей залежить від ряду організаційно-педагогічних умов:

- оптимізації взаємодії школи та сім'ї;
- впровадження форм і методів взаємодії школи і сім'ї;
- покращення педагогічної освіти батьків, що забезпечує особистісно-зорієнтований підхід до розвитку обдарованості кожної дитини.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети та гіпотези дослідження визначені такі **завдання**:

1. На основі аналізу історико-педагогічної літератури надати загальну характеристику проблемі співпраці школи та сім'ї в розвитку обдарованої дитини.
2. Обґрунтувати теоретичні засади організації спільної роботи школи та сім'ї.
3. З'ясувати психолого-педагогічні особливості категорії обдарованих дітей.
4. Визначити та обґрунтувати напрями спільної роботи початкової школи з батьками обдарованих дітей.
5. Розробити та апробувати авторську програму «Академія педагогічних знань та культури»

Методи дослідження:

- теоретичні – аналіз, синтез, узагальнення, класифікація і систематизація теоретичних даних;
- емпіричні – педагогічні спостереження, бесіди, анкетування;
- методи обробки результатів дослідження – кількісний та якісний аналіз.

Теоретико-методичну основу дослідження складають наукові та методичні праці ряду педагогів: Я. Корчака, В.О.Сухомлинського, Кульчицької Е.І., А.С. Макаренка, Л. Липової, Б.П. Нікітіна, Б.П. Кравченка, С.М. Корнієнко, О.Г.Свердлової, О.С. Падалка, Д.В. Луцик, П. Єрошицького, І.М. Рибальченко та багатьох інших вчених. Аспекти обдарованості та поведінку обдарованої дитини розглядали у своїх дослідженнях психологи, зокрема: Н.В. Дайтес, Дж. Рензуллі, С. Рис, Т.Б. Кравцов, Н.С.Лейтес, Б. Теплов.

Наукова новизна дослідження полягає: у з'ясуванні психолого-педагогічних особливостей категорії обдарованих дітей; у вивченні сімей обдарованих учнів та їх виховного потенціалу; визначенні та обґрунтуванні напрямів спільної роботи вчителів початкової школи з батьками обдарованих дітей для покращення особистісного розвитку молодшого школяра.

Теоретичне значення роботи полягає в тому, що більш глибоко розглянуто спільну діяльність школи та сімей обдарованих учнів, проаналізовано теоретичну модель взаємодії школи та сім'ї в розвитку обдарованості молодшого школяра, виявлено умови психолого-педагогічної дії на становлення особистості обдарованого учня.

Практичне значення дослідження полягає у розробці занять з педагогічної просвіти та всеобучу батьків обдарованих дітей з метою формування їх педагогічної культури, а саме програму «Академія знань та педагогічної культури». Подана програма може бути використана вчителями початкових класів задля організації роботи з батьками обдарованих учнів.

Апробація дослідження була проведена в Житомирській ЗОШ І-ІІІ ст №33 між учнями 2-х класів початкової школи.

Структура роботи: бакалаврська робота складається з 2 розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Висновки

Організація спільної роботи школи і сім'ї у роботі з обдарованими дітьми є особливо актуальною і значимою проблемою сьогодення.

Сімейне виховання – це природна і постійно діюча ланка виховання, що обумовлює розвиток людини на всіх стадіях її життя. Тому у своїй виховній діяльності система освіти має спиратися на сім'ю, підвищувати її психолого-педагогічну культуру, активно впливати на взаємини між її членами.

Спільна робота школи з сім'ями у яких виховуються обдаровані діти має ґрунтуватися на принципах гуманістичної педагогіки: пріоритетності сімейного виховання, громадянськості, демократизму, гуманізації взаємин педагогів і батьків, педагогізації батьків.

Проведена нами дослідницька робота з проблеми співпраці школи та сім'ї у роботі з обдарованими дітьми дала змогу дійти таких висновків:

1. Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що проблема співпраці школи та сім'ї знайшла своє відображення у працях давніх мислителів, педагогів-класиків та педагогів-новаторів, серед яких, зокрема: Аристотель, Я.Коменський, Ж.Руссо, Г. Песталоцці, М. Барановський, Я.Корчак, А. Макаренко, В.Сухомлинський, К.Ушинський та ін.

2. Розкриваючи науково-теоретичні засади співпраці школи з батьками обдарованих учнів початкової школи ми з'ясували, що оптимізація взаємодії школи і сім'ї – необхідна умова успішного виховання і навчання дітей. Там, де вчителі і батьки виступають єдиним фронтом, там звичайно краще поставлена навчально-виховна робота школи і правильно організовано виховання дітей у сім'ї.

У цих відносинах школи та сім'ї нерідко зустрічається багато недоліків, серед яких: відсутність яких-небудь контактів в педагогічному впливі на дитину; вчитель іноді має невизначене уявлення про батьків учня, а батьки знають про вчителя тільки зі слів дитини; взаємне або одностороннє

невдоволення один одним, мовчазне або відкрите несхвалення дій один одного, недовір'я і зневага аж до яскраво вираженої неприязні, котра часом переходить у взаємні образи і приниження людської гідності, в гострий конфлікт, в який неминуче залучаються і діти, і який, внаслідок цього, не може не надавати руйнівної дії на педагогічний процес.

Окрім того, у процесі співпраці школи та сім'ї виникає низка протиріч: протиріччя, зумовлені труднощами і складностями процесу навчання і виховання; протиріччя, зумовлених відмінністю в типі відносин школи і сім'ї до дитини; протиріччя, пов'язані з різним рівнем педагогічної підготовки сторін; протиріччя, що виникають під впливом різної інформованості сторін про дитину та неадекватне встановлення вимог сторін. Їх усунення є важливим завданням вчителя початкової школи.

3. На основі вивчення психологічної літератури ми з'ясували, що поняття «обдарованість» є досить багатограним, оскільки немає єдиного підходу до розкриття змісту цього поняття. Так, поняття «обдарованість» визначається науковцями як: якісно своєрідне сполучення здібностей (Б.Теплов); індивідуальна своєрідність здібностей людини (Г.Костюк); набір здібностей (Н.Лейтес); сукупність особистісних характеристик людини (Л.Слободянюк); високий рівень розвитку загальних і спеціальних здібностей (В.Чудновський В.Юркевич); індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини (С.Гончаренко); єдність трьох характеристик: інтелектуальні здібності, креативність і наполегливість (Дж. Рензулі).

У контексті нашого дослідження під обдарованістю ми розуміємо комплекс задатків і здібностей, які за сприятливих умов дозволяють потенційно досягти значних успіхів у певному виді діяльності (чи діяльностей) порівняно з іншими людьми. Отже, обдарованість виступає як інтеграція різних здібностей з метою досягнення позитивних результатів конкретної діяльності.

4. На основі врахування недоліків в організації співпраці сучасної початкової школи із батьками обдарованих дітей нами було визначено та

обґрунтовано напрями спільної роботи школи і сім'ї у роботі з обдарованими дітьми, а саме: вивчення сімей учнів, їх виховного потенціалу; організація педагогічного всеобучу батьків обдарованих дітей з метою формування їх педагогічної культури; шляхи попередження та подолання деформацій у сім'ях. Оскільки школа і сім'я повинні виступати єдиним фронтом у розвитку обдарованої дитини, через це нами також була створена програма «Академія культури та педагогічних знань». Її мета: покращення педагогічної освіти батьків, а також налагодження ґрунтовного контакту між батьками, вчителем та дітьми, що забезпечить особистісно-зорієнтований підхід до розвитку обдарованості кожної дитини.

Завдання програми:

- 1.Залучення щонайбільшої кількості батьків до спільної роботи зі школою.
- 2.Налагодження ефективного контакту з ними.
- 3.Впровадження різноманітних форм і методів взаємодії школи і сім'ї.
- 4.Підвищення психолого-педагогічної культури сім'ї.
- 5.Успішний розвиток обдарованих дітей.

Ми вважаємо, що лише за умови тісної співпраці школи, сім'ї та самих дитини можливо в щонайменші строки виявити та найкраще розвинути потенціал дитини, розкрити її здібності та обдарування.

Однак проведене нами дослідження не претендує на вичерпне розв'язання поставленої проблеми. Зокрема, подальшого вивчення потребують такі аспекти, як умови організації та керівництва співпрацею початкової школи з батьками обдарованих дітей.

Їх вирішення буде сприяти поліпшенню організації спільної роботи школи і сім'ї у роботі з обдарованими дітьми.

Список використаних джерел

1. Азаров А.П. Семейная педагогика / Азаров А.П. – М., 1985. – 238 с.
2. Алексеев Т. Ціннісні орієнтири сімейного виховання / Т. Алексеев // Рідна школа. – 2007. – №10. – С.69–72.
3. Аристотель. Политика / Аристотель// История зарубежной дошкольной педагогики. – М.: 1994. – С.25–27.
4. Барановський М. Педагогіка: для семінарій учительських і учителів шкіл народних / Барановський М. – М.: Руска Школа, 1991. – 234 с.
5. Бардман А. М. Воспитание детей в семье / Бардман А.М. – М.: Педагогика, 1972. – 160с.
6. Барташнікова І. А. Розвиток уваги та навиків навчальної діяльності у дітей 5-7 років / Барташнікова І. А., Барташніков О. О. – Т.: Богдан, 1998. – 48 с.
7. Барташнікова І.А. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-7 років / Барташнікова І.А., Барташніков О.О. – Т.: Богдан, 1998 – 88 с.
8. Барташнікова І.А. Як визначати рівень розумового розвитку дитини? Діагностика готовності дітей до навчання в школі. Тести для дітей 5-7 років / Барташнікова І.А., Барташніков О.О. – Т.: Богдан, 1998. – 84с.
9. Бех І.Д. Особистість народжується в сім'ї / І.Д.Бех // Початкова школа. – 1994. – №2. – С. 8 – 10.
10. Бибрик Р. Монолог... или диалог?: [закономерности развития и формирования побуждений детей в семье] / Бибрик Р., Орлов А.Б. – М.: Знание, 1996. – 80 с.
11. Борисова М. Кіровоградський колегіум: вчора, сьогодні, завтра / М. Борисова // Обдарована дитина. – 2002. – С. 2–6
12. Біанко де Бланко. Батьківські збори: Плюсы и минусы обучения за границей / Біанко де Бланко // Журнал для батьків. – 2008. – №1. – С.22–25.
13. Боришевський М. Сімейне виховання, гарант морального становлення особистості / М. Боришевський // Початкова школа. – 2005. – №4. – С. 17–19.
14. Буграк М. Національна програма «Освіта Прикарпаття» : формування

- виховного ідеалу / М. Буграк // Голос Покуття. – 1996. – 24 січня.
15. Вишневський О. Концепція демократизації українського виховання / Вишневський О. К. : Школяр, 1997. – 128 с.
 16. Водзинский Д. И. Семейно-бытовая культура / Водзинский Д. И. – Мн. : Нарасвета, 1987. – 255с.
 17. Волкова С.С. Как воспитать здорового ребенка/Волкова С.С. – К. : Радянська школа, 1981. – 93 с.
 18. Вохмянин Г.И. Не подлежит оправданию/Волхмянин Г.И. – М. : Педагогика, 2000. – 128с.
 19. Вулгаїв П. Виховання маленьких дітей в українській родині / Вулгаїв П. // На грані двох світів. – 1998. – №1. – С. 2–4.
 20. Гагозіна В. Батькам про розвиток творчих здібностей дітей / В. Гагозіна // Рідна школа. – 2008. – №12. – С.66–69.
 21. Головач Л. Про статеve виховання дітей у сім'ї та школі / Головач Л.Т. : Богдан, – 1999. – 234 с.
 22. Дайтес Н.С. О признаках детской одаренности / Н.С. Дайтес // Вопросы психологии. – 2003. – №4. – С.9–13
 23. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») – Київ, 1994. – 61с.
 24. Діалоги про виховання:[кн. для батьків] / Упоряд. О.Г. Свердлова, Редкол.: В.М. Столетов (відп. ред) та ін. – К.: Рад. школа, 1985.– 304с.
 25. Додукіна О. Виховання молодших школярів у сучасній українській сім'ї / О.Додукіна // Початкова школа. – 2007. – №6. – С.6–12.
 26. Етнопсихічні орієнтири сімейного виховання : [навч-метод. посібник] / Ред. Л.Є. Орбан – Івано-Франківськ, 1996. – 96с.
 27. Єременко Г. М. Дитина йде до школи / Єременко Г. М – К.: Знання, 1995. – 32с.
 28. Єромицький П. Щедрі порадики батьків / П. Єромицький //Радянська освіта. – 1976. – 26 червня. – С. 11–13.
 29. Зазимко О.В. Основні теоретичні підходи до визначення обдарованості /

- О.В. Зазимко // Обдарована дитина. – 1998. – №8. – С.5–12.
30. Закон України «Про освіту». – К., 1997. – 16 с.
31. Злочевський С. Є. Сімейна педагогіка / Злочевський С.Є. – К. : Знання, 1986. – 48с.
32. Івасів Л. Узгодження дій: Спільна робота дошкільного закладу, сім'ї і школи з фіз. виховання дошкільників / Л. Івасів // Дошкільне виховання – 1996. – №1. – С. 18–19.
33. Ковалев А.Г. Психология семейного воспитания / Ковалев А.Г. – Мн.: Нарсвета, 1990. – 256 с.
34. Ковбас Б. М. Стельмахович – один із основоположників теорії українського родинного виховання / Б.М. Ковбас // Сподвижник української етнопедагогіки: Серія «Педагогіка, етнопедагогіка». – Івано-Франківськ, 1999. – Вип.25. – С.131–133.
35. Коломинский Я. Л. Учителю о психологии детей шестилетнего возраста : [книга для учителя] / Я.Л. Коломинський, Е.А Панько – М.: Просвещение, 1988. – 190с.
36. Комановський І.В. Педагогічний всеобуч батьків першокласників / І.В. Комановський // Початкова школа. – 1999. – №3. – С.60–63.
37. Коменский А.Я. Педагогическое наследие / Я. А.Коменский , Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И.Г. [сост. В.М. Кларин, А.Н. Джуринский] – М.: Педагогика, 1987. – 416 с.
38. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. / Коменський Я.М // [Под ред. А.И. Пискунова и др]. – М.: Педагогика, 1982. – 656 с.
39. Кононенко П. Концепція української національної школи-родини/ Кононенко П. – К.: Школяр, 1992. – С. 122–132.
40. Конституція України. – К.: Право, 1996. – 55с.
41. Концепція народної освіти України : Проект / Світ молоді. – 1990. – 15 грудня. – С. 16–23.
42. Концепція національного виховання / Рідна школа, 1995. – №6. – С.18–25.
43. Корнієнко С. М. Батьківські збори у початкових класах : [метод.

- посібник] / Корнієнко С.М. – Тернопіль, 1995. – 64 с.
44. Корчак Я. Как любить детей? / Я. Корчак – М.: Просвещение 1996. – 470с.
45. Корчак Я. Как любить ребёнка? Книга о воспитании : [сборник : пер. с польского] / Я. Корчак – М.: Политиздат, 1990. – 492 с.
46. Костів В. Методика виявлення рівня моральної вихованості дітей з неповних сімей / В.Костів – Івано-Франківськ, 1996. – 132 с.
47. Костів В. Проблеми виховання дітей із неповних сімей/В.Костів// Сподвижник української етнопед агогіки: Серія «Педагогіка, етнопедагогіка» – Вип. 25. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 150–153.
48. Костів В. Родинні взаємини і проблеми виховання дітей : [збірник статей] / В. Костів. – Івано-Франківськ, 1995. – 48 с.
59. Кравцов Г. Г. Шестилетний ребенок : Психологическая готовность к школе / Кравцов Г. Г., Кравцова Е. Е. – М.: Знание, 1987. – 80 с.
50. Кравченко Т.В. Допомога батькам у вихованні дітей / Кравченко Т.В., Трубавіна І.М. : К.: ДЦССМ, 2004. – 100с.
51. Кульчицкая Е. И. Родителям о воспитании культуры детей / Е.И. Кульчицкая – К. : Радянська школа, 1980. – 126 с.
52. Лейтес Н.С. Способности и одаренность в детские годы.—М.: Просвещение, 1984
53. Лешан Эра. Когда ваш ребенок сводит вас с ума : [пер. с англ.]. – М. : Педагогика, 1999. – 272 с.
54. Липова Л. Концепція обдарованості/Л. Липова , Л. Морозова , С.Ренський // Рідна школа. – 2003. – №4. – С.10–12.
55. Лисенко Н. У єдності з сім'єю / Н. Лисенко // Дошкільне виховання. – 1990. – №4. – С.18–19.
56. Луцик Д. В. Українська сім'я, її виховні функції / Д.В. Луцик –Дрогобич, 1988. – 132 с.
57. Макаренко А. С Книга для батьків: Лекції про виховання дітей / Макаренко А.С. – К. : Радянська школа, 1973. – 336 с.
58. Медведєв Т. П. Все починається в сім'ї: із азбуки сімейного виховання /

- Медведєв Т. П., Над'ярний А. В. – К.: Молодь, 1983. – 104 с.
59. Мудрость воспитания . Книга для родителей [сост. Б. М. Бим-Бад и др.] – М. : Педагогика, 1988. – 284с.
60. Нікітін Б.П. Наша сім'я: Ми і наші діти / Б.П Нікітін, Л.О Нікітіна // Початкова школа. – 1999. – №5. – С.14–17.
61. Одаренность. Рабочая концепция // Президентская программа «ДетиРоссии». Министерство общего й специального образования Российской Федерации // Обдарована дитина. 2000. – №3. – С.2–5
62. Організація роботи з батьками : [за редакцією М. Кривка] – Рівне, 1996. – 267 с.
63. Падалка О. С. Педагогічні технології / Падалка О. С, Нісімчук А. М., Смолюк. О., Шпак О. Т. – К.: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1995. – 256 с.
64. Педагогічний батьківський ліцей // Рідна школа. – 1998. – №3. – С.63–65.
65. Педагогічні задачі і завдання для батьків : [посібник / Підгук В. Г., Постовий та ін.] – К.: Радянська. школа, 1989. – 187 с.
66. Підготовка майбутнього вчителя до розвитку інтелектуальної обдарованості учнів початкової школи: монографія/Антонова О.Є., Клименюк Ю.М. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 264с.
67. Рензулли Дж., Рис С. Основные концепции одаренности й творчества / Рензулли Дж., Рис С. – М.: Просвещение 2007. – 340 с.
68. Рибальченко І.М. Взаємодія з батьками / І.М. Рибальченко. – Х. : Основа, 2007. – 208 с.
69. Спок Б. Ребенок и уход за ним / Сапок Б. : [пер. с англ.] – К.: Наук, думка, 1992. – 447 с.
70. Стельмахович М.Г. Мудрість народної педагогіки / Стельмахович М.Г – К. : Знання, 1971. – 46 с.
71. Стельмахович М.Г. Народна дидактика / Стельмахович М.Г – К. : Знання, 1985. – 148 с.
72. Стельмахович М. Г. Національна педагогіка / Стельмахович М.Г. Освіта.

– 1991. – 150 с.

73. Стельмахович М.Г. Родильна обрядовість українців: Види гри. Народна іграшка / Стельмахович М.Г. Прикарпатська правда. – 1991. – 144 с.

74. Стельмахович М.Г. Сім'я і родинне виховання в Україні з найдавніших часів до XIX ст. / Стельмахович М.Г. // Рідна школа. – 1992. – №3. – С. 14–19.

75. Стельмахович М.Г. Українська народна етнопедагогіка / Стельмахович М.Г. // Початкова школа. – 1995. – №8. – С.4– 10.

76. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка / Сухомлинський В.О. – К. : Радянська школа. – 1978. – 263 с.

77. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям / Сухомлинський В.О. – К. : Радянська школа, 1997. – С.72–79.

78. Теплов Б.М. Способности й одаренность / Теплов Б.М. Избранные труды. – 2005. – 205 с.

79. Чудновский В.Е. Одаренность: дар или испытание / Чудновский В.Е., Юркевич В.С. – М.: Знание, 1990. – 80 с.

80. Шквир О.Л. Методика роботи класного керівника : навч. посібник для вчителів початкової школи, студентів і викладачів факультетів підготовки майбутніх учителів початкових класів вищих педагогічних навчальних закладів / О.Л.Шквир [за ред. докт. пед. наук О.А.Дубасенюк] – Хмельницький: ХГПІ, 2002. – 134 с.

81. Школа батьківства // Психолог. – 2004. – №27 – 28. – 120 с.

82. Ягупов В.В. Педагогіка : [навч. посібник] / В.В.Ягупов – К. : Либідь, 2002. – 560 с.

83. Яковлева Е. Развитие творческой одаренности детей школьного возраста / Яковлева Е. // Одаренные дети. – 2002. – №2 – С.16–18.

